

Mokslininkų patirtis ir bendradarbiavimas

Kuriant ir stiprinant institucijos mokslinę kompetenciją labai svarbu dalyvauti įvairiose programose, projektuose, bendradarbiauti su užsienio kolegoms, dalytis laimėjimais ir patirtimi. Tai vieni svarbiausių elementų kuriant mokslo ir tyrimų erdvę, pajėgia atremti konkurencijos iššūkius, užtikrinant lygias galimybes ir veiklos kokybę. Viena priemonių, leidžiančių tobulinti kompetenciją, - profesiniai vizitai.

Agrarinių ir miškų mokslų institutų asociacija (AMMIA), vykdydama projekto "Agrarinių ir miškų mokslų institutų asociacijos veiklos stiprinimas" VP1-3.1-ŠMM-05-K-01-024 pagal 2007-2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 3 prioriteto "Tyrimų gebėjimų stiprinimas" įgyvendinimo VP1-3.1-ŠMM-05-K priemonę "MTTP tematinė tinklų asociacijų veiklos stiprinimas", remiamo Europos Sąjungos (ES) Socialinio fondo, į veiklos planus įtraukė profesinius vizitus, nes tai galimybė pamatyti atitinkamos srities kolegų darbus, padiskutuoti, pasikeisti idėjomis, pasidalyti patirtimi.

Mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros situacija ES šalyse skirtinga. Pirmąją Skandinavijos valstybę, Jungtinę Karalystę, kai kurios Vokietijos žemės, Belgijos Flandrijos regionas. Tarp naujų ES narių neblogų rezultatų pasiekė Čekijos mokslo institucijos. AMMIA jau seniai domėjosi ir bendradarbiavo su Čekijos ir Belgijos mokslininkais, užsiimančiais dirvožemio, miškų, vandenų ir gyvenamosios aplinkos moksliniais tyrimais, o įgyvendinant šį projektą atsirado galimybių pasidomėti ir mokslo strategija bei įstaigų administravimu. 2010 metais buvo surengti 2 profesiniai vizitai: į Čekijos ir Belgijos mokslo įstaigas.

Augalininkystės naujovės ir technologijų plėtra

Profesinio vizito "Augalininkystės naujovės ir technologijų plėtra" tikslas - pasidalyti sukaupta patirtimi su kolegomis iš Čekijos mokslinių tyrimų institucijų, taip pat stiprinti bendradarbiavimo ryšius bei planuoti bendrus tyrimų projektus. Vizito metu buvo aplankytas Čekijos gyvybės mokslų universitetas (Czech University of Life Sciences). Universitetas priklauso Gyvybės mokslų universitetų Eurolygai, kurią sudaro septyni, vieni stipriausių universitetų Europoje. Miškų ir medienos mokslų fakulteto, kuriame dirba 90 darbuotojų ir mokosi per 1800 studentų, prodekanas tarptautiniams ryšiams prof. Ludekas Šišakas maloniai sutiko kolegoms iš Lietuvos papasakoti universiteto istoriją, plačiau aptarti fakulteto misiją, supažindinti su struktūra, studijų programomis, mokslinių tyrimų tematika, valdoma infrastruktūra, tarptautiniais ryšiais ir partneriais. Surengti diskusijoje apie Miškų ir medienos fakulteto mokslinius tyrimus, jų organizavimą, finansavimą ir apie kitus su mokslo administravimu susijusius klausimus dalyvavo fakulteto prodekanas mokslui doc. Robertas Marušakas. Aptariant mokslo tyrimų planavimo, finansavimo ir vertinimo sritis, rasta labai daug panašumų su AMMIA veikla ir vertinimu Lietuvoje. Čekijos mokslininkai aktyviai rašo straipsnius ne tik vietos, bet ir tarptautiniams mokslo leidiniams. Be to, jie turi daugiau konkurentų šalies viduje, nes yra nemažai privačių su žemės ūkiu susijusių mokslo ir konsultavimo institucijų. Pranašumas galėtų

Čekijoje susitiko (iš kairės): Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro filialo Sodininkystės ir daržininkystės instituto direktoriaus pavaduotojas mokslui A.Sasnauskas, Belgijos žemės ūkio ir žuvininkystės tyrimų instituto direktoriaus pavaduotojas mokslui prof. M.Moensas ir Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro filialo Miškų instituto direktorius prof. R.Ozolinčius. / AMMIA archyvo nuotrauka

būti tik tai, kad projektai trunka 3-5 metus ir kad Čekijoje daugiau agentūrų, finansuojančių fundamentinius ir taikomuosius mokslo tyrimus.

Kitas profesinio vizito "Augalininkystės naujovės ir technologijų plėtra" susitikimas įvyko Biologijos, maisto ir natūralių išteklių fakultete, kur delegaciją globojo fakulteto prodekanas tarptautiniams ryšiams prof. Jozefas Souku. Šiame fakultete yra 18 katedrų, o iš viso mokosi per 4500 studentų. 45 proc. fakulteto darbo sudaro mokymas, 45 proc. - moksliniai tyrimai ir 10 proc. konsultavimas. Universiteto fakultetų veikla organizuojama ir finansuojama panašiai, bet realiai kiekvienam fakultetui sekasi skirtingai, mat skiriasi tyrimų patrauklumas ir studentų domėjimasis jais. Šiam fakultetui vis sunkiau konkuruoti dėl dotacijų, nes šalyje yra apie 20 privačių žemės ūkio tyrimų institucijų. Čekijos žemės ūkio ministerija svarsto galimybę įkurti vieną stiprų mokslinių tyrimų centrą, tokį kaip, pavyzdžiui, INRA Prancūzijoje.

Taip pat lankytasi Miškų ir medžioklės tyrimo institute, kuris nuo 2007-ųjų veikia beveik kaip viešoji įstaiga. Apie pastarojo veiklą pasakojo direktorius Petras Zahradnikas ir direktoriaus pavaduotojas mokslui Bohumiras Lomsky. Instituto pagrindinė funkcija - moksliniai tyrimai, jie sudaro daugiau kaip pusę įstaigos veiklos. Čia dirba 140 darbuotojų, iš kurių 40 - mokslo daktarai. Instituto finansavimas iš biudžeto vis mažėja, tad vis daugiau lėšų reikia gauti per tarptautinius ir mokslo plėtros projektus bei konkursinį finansavimą. Nors lėšų trūksta, kol kas neskubama atleisti darbuotojų, tik kai kurias mokslines veiklas tenka nutraukti arba laikinai sustabdyti.

Dar viena institucija, kurią teko aplankyti per pastarąjį vizitą, - Augalininkystės mokslinių tyrimų institutas, vienas didžiausių žemės ūkio tyrimų srityje. Apie mokslo įstaigos veiklą pasakojo instituto direktoriaus pavaduotoja Jaroslava Ovesna. Jų mokslo tyrimų kryptys

labai įvairios - augalų fiziologija ir mityba, augalų sveikata, agroekologija, augalų selekcija ir sėklininkystė, genetiniai išteklių ir jų išsaugojimas, bioįvairovė, GMO tyrimai ir t. t. Institute dirba 280 darbuotojų, iš jų 120 mokslo darbuotojai. Institucija finansuojama - 50 proc. iš valstybės biudžeto lėšų per programą ir 50 proc. per konkursinius projektus. Augalininkystės mokslinių tyrimų institutui 2011-aisiais buvo skirta 20 proc. mažiau lėšų nei 2010 metais, todėl teko labai skrupulingai skirstyti pinigus.

Prieš pradėdamas dalykinį pokalbį jis trumpai supažindino su Gento miestu, su Flandrija ir joje įsikūrusiomis svarbiausiomis mokslo institucijomis. Kartu su instituto direktoriumi prof. Eriku Van Bockstaele profesorius M.Moensas pristatė instituto istoriją: 1932 metais čia buvo įkurta Žemės ūkio tyrimų stotis, iki 1990-ųjų Belgijoje veikė atskiros tyrimų stotys, o vėliau kai kurios jų buvo sujungtos ir įkurtas Augalininkystės institutas. 2006-aisiais Augalininkystės, Gyvulininkystės, Maisto ir Žemės ūkio inžinerijos institutai ir

.....
Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro Žemdirbystės instituto direktoriaus pavaduotoja mokslui dr. Žydrė Kadžiulienė: "Mes negalime vien dejuoti dėl per menko valstybės dėmesio mokslo tyrimams, o turime aktyviau ieškoti išeičių ir imtis atsakomybės už darbus, kuriuos nuveikti esame kompetentingi."

Profesinio vizito "Augalininkystės naujovės ir technologijų plėtra" metu patirties dalijimasis tarp Lietuvos ir Čekijos agrarinių ir miškų mokslų mokslininkų, institucijų deleguotų asmenų, leidžia analizuoti, palyginti ir planuoti tyrimų kryptis, institucines veiklos plėtras savo institucijoje.

Susitikimas su belgų mokslininkais

Kito profesinio vizito "Agro ir miškų sistema ir vystymas" tikslas buvo susipažinti su Žemės ūkio ir žuvininkystės mokslinių tyrimų institutu (ILVO) Flandrijoje, Belgijoje, ir kolegų sukaupta patirtimi, mokslinių tyrimų organizavimo ir vykdymo klausimais, taip pat stiprinti bendradarbiavimo ryšius bei planuoti bendrus tyrimų projektus. ILVO struktūra labai panaši į mūsų Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro. Pirmoji asociacijos deleguotų atstovų profesinio vizito pažintis įvyko su ILVO direktoriaus pavaduotoju mokslui prof. Maurice Moensu.

kad sėkmingas. Kolektyvas sėkmingai dalyvauja ir nacionaliniuose, ir tarptautiniuose projektuose.

Daugiau kaip trečdalis ILVO darbuotojų turi mokslo laipsnį, jie vykdo fundamentinius ir taikomuosius mokslinius tyrimus, taip pat teikia ir mokslines paslaugas. Institucija 25 proc. lėšų skiria fundamentiniams tyrimams, kitiems taikomiesiems ir plėtros projektams. Asociacijos atstovai susipažino su augalų, augalininkystės bei technologijų ir maisto mokslų skyrių veikla. Didžiausias iš mokslinių skyrių - Augalų mokslo skyrius, jame dirba 200 darbuotojų. Mokslininkai specializuojasi taikomosios genetikos ir selekcijos, augalininkystės ir aplinkosaugos, augalų apsaugos, augalų fiziologijos ir vystymosi tyrimų srityse. Apie atliekamus tyrimus asociacijos deleguotiems dalyviams pasakojo skyriaus direktorius mokslui J.Van Huylenbroeckas. Nemažą dalį veiklos Augalų mokslo skyrius skiria selekcijai (žolių, gėlių, dekoratyvinių augalų), veislių komercializacijai, jų mokslininkai sukuria 10-15 skirtingų augalų veislių per metus. J.Van Huylenbroeckas mano, kad fundamentiniai tyrimai turi plėstis, nes jie vis svarbesni ateičiai, bet tai turi būti sprendžiama vietos ar regiono mastu. Kiekvienais metais kiekvienas mokslo darbuotojas vertinamas - vyksta tikslinis pokalbis apie įgyvendintus ir numatomus planus. Darbuotojams netaikoma jokia skatinimo sistema, tiesiog jei esi priimtas dirbti, turi daryti viską, kad tavo sritis sėkmingai plėstųsi ir tobulėtų. Galbūt tai lemia pagrindinis dalykas - geresnis, tikslesnis mokslo funkcijos supratimas bei aprūpinimas - į doktorantūrą įstoja tik didelį konkursą įveikę žmonės, kuriems gyvenime mokslas yra svarbiausia.

Asociacijos atstovai lankėsi ir Dekoratyvinių augalų tyrimų stotyje. Šios institucijos vykdoma veikla labiau orientuota į taikomuosius ir praktiniam naudojimui skirtus mokslinius tyrimus.

Apibendrinant norėjęsi pasakyti, kad Žemės ūkio ir žuvininkystės institutas Flandrijoje, įsikūręs labai svarbioje Belgijos provincijoje, plėtoja labai daugelio sričių tyrimus, dirba orientuodamasis pirmiausia į savo šalies vartotojus, bet drauge nepamiršta, jog gerus sprendimus savo kraštui galima pasiūlyti tik dirbant tarptautiniu mastu. Visada reikia žinoti, ką kuria ir planuoja kaimynai, kolegos, pravartu kartu su jais vykdyti mokslinius projektus.

"Vienas svarbiausių šio projekto tikslų - pasidalyti mokslinių institucijų patirtimi, kuri leidžia geriau planuoti tyrimų kryptis savo neseniai struktūrą pakeitusioje institucijoje, - sako projekto vadovė dr. Ž.Kadžulienė. 2011 metų projekto "Agrarinių ir miškų mokslų institutų asociacijos veiklos stiprinimas" veiklose numatyti dar du profesiniai vizitai - į Čekiją "Augalininkystės naujovės ir technologijų plėtra" ir į Slovėniją "Moksliniai tyrimai darniam žemės ūkio ir miškų vystymui". "Visų šalių mokslininkai dirba bendrą darbą, siekdami, kad visuomenė geriau suvoktų, kokia trapi mūsų žemė, kokia jautri aplinka, kuri teikia žmogaus gyvenimui reikalingas gėrybes, ir kaip svarbu visiems susitelkti ją protingai naudojant ir tausojant ateities kartoms." ●